

Posudek oponenta na disertační práci

Martin Riegl: Problematika kvazistátů: typologie a trendy vývoje

UK v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií

Autor posudku: PhDr. Michael Romancov, Ph.D.

Metropolitní univerzita v Praze, o.p.s.

UK v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií

Předkládaná disertační práce je věnována mimořádně zajímavému politicko-geografickému fenoménu, jímž jsou tzv. kvazistáty. Autor se rozhodl zpracovat přehlednou typologii těchto zvláštních teritoriálních jednotek, tak jak se objevily v rámci světového společenství v letech 1946 – 2009. Díky takto zvolenému časovému omezení práce získala přirozené časoprostorové vymezení, což autorovi umožnilo velmi přesvědčivým způsobem dekonstruovat převládající „mýtus“ o totální parcelizaci planety mezi suverénní teritoriální státy, které nám vytrvale sugeruje politická mapa.

Autor velmi pečlivě a přesvědčivě ukazuje, jak navzdory skutečnosti, že ve sledovaném období takové teritoriální jednotky představovaly nežádoucí jev, přesto existovaly (a existují do současnosti).

Práce je rozdělena na dvě hlavní části: nejprve je provedeno zevrubné zkoumání fenoménu státnosti, aby následně byla představena a vypracována vlastní originální typologie kvazistátů. Mám za to, že se autorovi obou deklarovaných cílů, navzdory rozsáhlosti takového úkolu, podařilo dosáhnout, a to velmi fundovaným a poučeným způsobem. Jeho přístup k rozhodujícím (a komplikovaným) kategoriím vymezujícím termíny, s nimiž je dále pracováno při tvorbě typologie, jako jsou suverenita, suverénní stát a kvazistát, je zřetelným důkazem pečlivého a hloubkového zvládnutí zkoumané problematiky.

Druhá část práce je věnována, značně ambicióznímu, cíli vytvoření ucelené koncepce kvazistátů za použití faktorů, které způsobují omezení statutu suverénního státu.

Za kvazistát jsou považovány entity, jež si nárokují statut suverénního státu, ale nespĺňující (všechna) jeho definiční kritéria. Buď nespĺňují geografické (empirické, objektivní) charakteristiky suverénního státu, postrádají vnější suverenitu (mezinárodní uznání, nezávislost uznanou mezinárodním společenstvím) nebo vnitřní suverenitu (postrádají

svrchovanou a konstitučně nezávislou vládu schopnou efektivně kontrolovat své teritorium a obyvatelstvo v mezinárodně uznávaných hranicích).

Na základě takto zpracované materie autor předkládá v podobě přehledné tabulky nejprve vlastní typologii kvazistátů (str. 163), aby následně tato kritéria v „mega“tabulce (str. 166 – 180) aplikoval a připravil taxativní výčet teritoriálních jednotek, o nichž ve sledovaném období bylo možné definovat absenci znaků státnosti, což je kvalifikovalo k označení termínem kvazistát. Ke zpracování takového přehledu autor využil CAST (*The Conflict Assessment System Tool*) typologii, jež (dle jeho slov) : „představuje pokus o syntézu jednotlivých teorií oslabování státní moci kladoucí důraz na ekonomické, sociologické, politické, vojenskobezpečnostní a jiné aspekty rozpadu státní moci. CAST je analytický model včasného varování a odhadu nebezpečí pro slabé státy a státy v úpadku. Tento hodnotící model byl vytvořen Institutem *pro studium* diplomacie na Georgetown University's School of Foreign Service v průběhu 90.let. Jeho cílem je poskytnout nástroj k včasnému určování rizik hrozících slabým státům ohroženým zhroucením. CAST se skládá ze čtyř částí: Failed State Index, analýza klíčových státních institucí k udržení trvalé bezpečnosti, sestavení neočekávaných faktorů (STINGS) a konceptuální mapy.“

Na tomto místě považuji za nutné uvést, že jakkoli se nedomnívám, že by se podobné modely daly bezpečně (ve smyslu hodnověrnosti dat, jež jsou použity jako podklady pro sestavení výsledných přehledů) použít pro hodnocení vývoje tak komplikovaného a dynamického fenoménu, jakým je vývoj států a kvalitativních posunů jejich státnosti, a to včetně zkoumání jejich deviantních forem, je třeba autorovi vyslovit velké uznání za práci, kterou v tomto ohledu odvedl.

Jakkoli tedy objem i kvalitu autorovy práce považuji za úctyhodný a vyhovující nárokům kladeným na doktorskou práci, dovolím si v tomto ohledu polemizovat se vhodností použití tohoto přístupu.

Například zařazení Ruska na seznam kvazistátů, je zdůvodněno (secesionistickou) válkou v Čečensku, jež je časově ohraničena daty, kdy Moskva deklarovala její začátek a konec. To však, bohužel, v žádném případě neznamena, že se v Čečně přestalo páchat násilí, ani to, že by federální centrum bylo schopno efektivně vykonávat moc. Jediné, co se o Čečně, od okamžiku, kdy zde centrum vytvořilo sultanistický režim klanu Kadyrovů, dá říci je, že násilí teď primárně páší jedni Čečenci na druhých. Moskva za to „těm svým“ poukazuje značné částky z federálního rozpočtu, přičemž není schopna ovlivnit jak, kdy a na co budou použity, z čehož se jí místní vláda nikterak nezodpovídá...

Znovu opakuji, že například tuto „chybu“ nevytýkám autorovi – ostatně proto slovo chyba dávám do uvozovek. Nedomnívám se totiž, že je v silách jednoho člověka, nebo dokonce kolektivu badatelů, aby byl schopen k jednomu datu shromáždit a verifikovat potřebné množství dat. Nevyhnutelně se tedy musí spolehnout na nějaký, více či méně spolehlivý, zdroj informací. Pokud tento neodráží, ať již v důsledku chyby, či v důsledku záměrné manipulace s fakty, pravý stav věcí je výsledek, nehledě na autorovu snahu, nevyhnutelně zkreslený.

Tuto výtku však, jak jsem byl ostatně deklaroval, nečiním vůči autorovi, spíše je ji třeba chápat jako výzvu k diskusi nad prací v průběhu obhajoby. Jelikož k práci nemám žádné podstatné výtky po stránce obsahové, ani formální (jazykový projev je velice kultivovaný, základna informačních zdrojů převelice bohatá a jejich použití vyhovuje nárokům na texty tohoto typu kladeným), práci doporučuji k obhajobě.

Kaohsiung, 18. září 2010

PhDr. Michael Romancov, Ph.D.